

Monumentnummer*: 526636

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 06 september 2005
Kadaster deel/nr 82741/158

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Berlicum Sint-Michielsgestel Noord-Brabant

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Berlicum	L			4183
Berlicum	L			4184

*Omschrijving***

Inleiding

KRUKBOERDERIJ in ambachtelijk-traditionele stijl, mogelijk gesticht ca. 1664 als driebeukig hallehuis. Het bedrijfsgedeelte, dat naar de straat toe gewend is, moet later verbreed en van een dwarsdeel voorzien zijn. Het woongedeelte uit XIXA is in XIXB uitgebreid tot krukhuis; in de uitbreiding werd een tweede woning ondergebracht. De boerderij is gelegen in het agrarische buitengebied, aan de rand van het dorp, op een ruim, deels verhard erf met enkele fruitbomen.

Omschrijving

Het betreft een oorspronkelijk als hallehuis opgezette boerderij die later tot krukhuis is uitgebreid. De gevels zijn rondom een vijftal eiken ankerbalkgebinten opgetrokken in deels IJsselsteen (woonhuis), handvormbaksteen (schuur) en machinale steen (uitbreidingen). De samengestelde schild- en zadeldaken hebben wolfseinden. Rond 1990 is de rietdekking met pannestroken vervangen door asbestvrije golfplaten. Twee schoorstenen op de loodrecht op elkaar staande nokken verraden de situering van twee stookplaatsen in het woongedeelte. Het woongedeelte heeft een uit oranjegele IJsselsteen opgetrokken gevel met vlechtingen rechts onder het schuine dakvlak. De in het oude kozijn vernieuwde dichte voordeur met bovenlicht en gietijzeren levensboom wordt geflankeerd door twee grote schuiframen met fijnmazige roede verdeling. Daarvan is alleen het linkervenster, met 20-ruits schuifraam, nog geheel origineel; het rechter schuifraam is in het oude kozijn vervangen door een nieuw 15-ruits raam. De beide vensters zijn voorzien van vernieuwde dubbele luiken. Uiterst rechts zit op maaiveldhoogte het kelderraam met zes overhoekse tralies. Daarboven bevindt zich een venster

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

met zesruits raam waarin links twee duimen van het opkamertje. Links is het woongedeelte uitgebreid in machinale steen van een groter formaat dan het oude werk (bouwnaad), waardoor het oorspronkelijke hallehuis tot een krukhuis is geworden. Dit gedeelte omvatte een complete kleine woning, met eigen voordeur, kelder, opkamer en stookplaats, denklijk bedoeld voor grootouders in ruste. In dit deel van de voorgevel bevinden zich een dichte voordeur met tweelichts bovenlicht en links daarvan een vast negenruits raam. Uit bouwsporen ter plaatse mag opgemaakt worden dat raam en deur ooit van plaats verwisseld zijn. Op zolderniveau zijn op regelmatige afstanden drie vensters met drieruits draairamen met horizontale roedenverdeling geplaatst. De vensters hebben, met uitzondering van die in het nieuwere gedeelte, onder en boven eenvoudige rollagen. De houten onderdorpels zijn grijs, de kozijnen wit en de luiken en deuren standgroen geschilderd. Aan de naar de straat gerichte korte, in handvormsteen opgetrokken gevel van het bedrijfs gedeelte zijn alleen links, waar het dak lager aanzet, vlechtingen zichtbaar. Links en rechts halfronde gietijzeren stalramen. Later provisorisch ingevoegde, asymmetrisch geplaatste dubbele deeldeuren onder houten latei. Vier staafankers. In de lange rechterzijgevel twee stellen dubbele deuren, waarvan het eerste stel toegang geeft tot later gemaakte paardenstallen en het tweede tot de dwarsdeel. Lange, nieuwe staafankers. Een vooruitspringend gedeelte onder laag afhangend dak heeft in de korte kopgevel in een rollaag een klein rondvenster met metalen, witgeschilderd raam met zes wigvormige openingen. De lange gevel uit machinale baksteen in kruisverband is met een grove vertanding in de handvormbakstenen kopse muur ingeboet. In de lange gevel een zesdelig metalen venster met segmentvormige bovenzijde en een dichte staldeur. Alle - standgroen geschilderde - deuren in het bedrijfs gedeelte zijn vernieuwd. De uitbouw van de woning heeft aan de achterzijde een klein hooggeplaatst getoogd venstertje met kruisroede en een nieuw vast 15-ruitsraam met starre luiken ter plaatse van het vroegere kleine opkamerraam. De sporen van het dichtgezet keldervenster zijn nog zichtbaar. De zijmuur van de uitbouw is opgetrokken uit machinale steen in wild verband zonder vlechtingen. Asymmetrisch, vanwege de plaats van de vroegere opkamer, zit rechts uit het midden een oud, groot, 20-ruits schuifraam, denklijk afkomstig van de oorspronkelijke zijgevel. Op zolderniveau een oud vierruits schuifraam, waarschijnlijk eveneens verplaatst. Twee staafankers. Op de hoek met de voorgevel een schampsteen. De tegenoverliggende zijgevel heeft v.l.n.r. vanaf de hoek met de voorgevel een oude keukendeur met rechts daartegen aan een vierkant kozijn met driedelig raam met horizontale roeden. Daarnaast bevond zich de oorspronkelijke, nu gedichte waterput. Het woonhuis gedeelte heeft muren uit IJsselsteentjes, het bedrijfs gedeelte is opgetrokken uit machinale baksteen in kruisverband. Dan komen een vernieuwde dichte staldeur, twee gietijzeren stalramen met korenaarmotief, dubbele deeldeuren, waarvoor het dak iets opgelicht wordt, toegang verlenend tot de dwarsdeel. Verder een betonvenster met kruisroede, een dichte staldeur, een betonvenster met kruisroede, een metalen, getoogd negenruitsraam en wederom een betonvenster met kruisroede. Het laatste gedeelte van de zijgevel heeft een cementen plint.

Inwendig is het woongedeelte gemoderniseerd met behoud van het casco. De oorspronkelijke indeling is nog herkenbaar. De gang, die vroeger doorliep van voordeur naar bedrijfs gedeelte, maar nu eindigt bij een toilet, geeft rechts toegang tot een kamer waarin de oude stookplaats - met overhoekse schildpadtegeltjes en witjes in schaakbordpatroon alsmede een ijzeren haardplaat zonder ornament - in een kast is ingebouwd. De oorspronkelijke keuken daarnaast is verbouwd tot badkamer en halletje. In de uiterste hoek ligt de toegang, via enkele stenen treden, tot een klein keldertje, overkluisd met een halfrond tongewelf. In de korte zijde tegenover het trapje zit een klein getralied venster. De vloer is van cement. Boven het keldertje een even klein opkamertje, dat bereikt wordt via een houten trapje met enkele treden. Aan de andere zijde van de gang is de kamer veranderd in een keuken. In het woongedeelte bevinden zich nog enkele oude kozijnen en paneeldeuren, met nieuw beslag. Alle oude plafonds en balklagen zijn door betimmeringen aan het oog onttrokken. De woning in de aanbouw is via een nieuwe doorgang met deur nu bij de hoofd woning getrokken. De oorspronkelijke smalle gezaagde balklagen met kraal zijn hier nog in het zicht. De kelder met opkamer is hier verwijderd. Op de plaats van het kleine opkamerraam is een nieuw vast 15-ruits raam gemaakt. De oude stookplaats is nog in gebruik, maar uiterlijk geheel vernieuwd. De oorspronkelijke voordeur is buiten gebruik gesteld en inwendig weggewerkt. Op de zolder verdieping, toegankelijk via een nieuwe

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

houten trap achter in de gang is een aantal slaapkamertjes gemaakt. De kaspanten zijn daarvoor geheel omtimmerd. Slechts boven het opkamertje is een compleet spant - een driehoeksspannt met blokkeels en schoren, spruitbalk, gordingen en nokgording - geheel uit naaldhout zichtbaar. De ruimte naar het bedrijfgedeelte toe is afgeschoten met brede delen. Het bedrijfgedeelte is waarschijnlijk het oudste, mogelijk nog uit XVII daterende deel van de boerderij. De oorspronkelijk als hallehuis gestichte boerderij is opgericht rondom vijf eiken ankerbalkgebinten op hoge poeren die alleen in het huidige schuurgedeelte zichtbaar zijn. In later tijd is de constructie eenzijdig uitgebreid, zodat ze asymmetrisch is geworden. Boven de deel bestaat de vloer van de hooizolder nog uit gevlochten wilgentenen. Ondanks de latere inrichting met dwarsdeel is de oorspronkelijke langsdeel ook nog goed herkenbaar en in de loop van de tijd weer via de korte achtergevel bereikbaar gemaakt, zodat nu in feite een deel op T-vormige plattegrond is ontstaan.

Waardering

De krukboerderij is van algemeen belang. Zij heeft cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een goed afleesbare ontwikkeling van een hallehuis tot een krukhuis met dwarsdeel, vanuit XVII tot XIXB. De boerderij heeft voorts architectuurhistorische betekenis vanwege de gaaf bewaard gebleven hoofdstructuur van woonhuis met schuur en onderdelen van het interieur. Door de aanwezigheid van verschillende bouwfases vertegenwoordigt het pand een bouwhistorisch belang. De boerderij is door haar ligging straatbeeldbepalend.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument